

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ BİLGİ VE KİTAP KAVRAMLARINA İLİŞKİN METAFORLARI*

Faruk POLATCAN*

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve kitap kavramlarına ilişkin düşüncelerini metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Bu araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören 79 Türkçe öğretmeni adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Bilgi.....gibidir / benzerdir; çünkü.....” ve “Kitap.....gibidir / benzerdir; çünkü.....” ifadelerini içeren formla toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda bilgi kavramına ilişkin 40 metafor, kitap kavramına ilişkin 38 metafor üretildiği tespit edilmiştir. Üretilen metaforların tamamına yakını olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, Kitap, Türkçe öğretmeni adayları, Metafor.

Prospective Turkish Teachers’ Knowledge and Metaphors Related to Book Concepts

Abstract

The purpose of this study is to determine prospective Turkish teachers’ knowledge and views related to book concepts through metaphors. This study was carried out with 79 prospective teachers who were enrolled at the Department of Turkish Education at the Kâzım Karabekir Faculty of Education at Atatürk University in the academic year of 2016-

* Bu çalışma Türk Dil Kurumu tarafından 31 Temmuz - 04 Ağustos 2017 tarihleri arasında Bosna Hersek’in Saraybosna şehrinde düzenlenen “Uluslararası Genç Türkologlar Dil Sempozyumu ve Biz Aynı Hikâyenin Çocuklarıyız Şenliği”nde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş hâlidir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, farukpolatcan@gmail.com

2017. The data were collected with the form that was developed by the researcher which contains statements of “knowledge is like... / similar to, because ...” and a book is like... / similar to, because...” Content analysis was used to analyze the data. As a result of the study, 40 metaphors related to the concept of knowledge and 38 metaphors related to the concept of a book were determined. Almost all the metaphors that were produced were positive.

Keywords: Knowledge, Book, Prospective Turkish teachers, Metaphors.

Giriş

Yüzlerce yıldan günümüze kadar insan, bilgi ve kitap arasında sarsılmaz bir bağ var olagelmıştır. Son yüzyılda bilgiye ulaşma yollarının artmasına / kolaylaşmasına rağmen insanlar kitaplardan kopmamışlardır. Aksine kitaba olan ilgi giderek artmaktadır. Verilere göre Türkiye’de estetik zevk alma ve bilgiye ulaşma yolu olan kitaba ilgi her geçen gün artmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre son 5 yıl içerisinde Türkiye’deki toplam kütüphane sayısında 80, toplam kitap sayısında 5.967.380, kütüphanelere kayıtlı üye sayısında ise 2.411.898 artış olduğu görülmektedir. Bu veriler, bilgiye ulaşma yolu olarak kitabın önemini koruduğunu göstermektedir.

Türkçenin temel kaynaklarında bilginin önemini belirtmek için bilgiye ve kitaba ilişkin pek çok metafor bulunmaktadır. *Kutadgu Bilig*’de kitabın önemini ancak bilgili kişilerin anlayabileceğine dair şu ifadeler yer verilmiştir:

Kıtab kadrini me biliglig bilir

Ukušsuz kişidin adın ne kelir.

Kitabın kadrini ancak bilgili bilir,

Akılsız kişiden zaten ne beklenir.

Ay tegme kişike kıtab birmegü

Apang dostunğ erse imin bolmağ.

Kitabı herkese vermemeli;

Dostun olsa bile emin olmamalı.

Neteg kim biligsiz bilümez munı

Ukuşluğ ukuşpan kuzetür anı.

Çünkü bilgisiz bunu takdir edemez,

Anlayışlı anlar ve gözetir onu (Arat, 2008: 74-75).

Atebetü'l Hakayık'ta ise ilik metaforu kullanılarak bilgisiz insanın iliksiz kemiğe benzediği şu ifadelerle anlatılmaktadır:

Süngekke yilig teg erenke bilig

Eren körki 'aql ol süngেকning yilig

Biligsiz yiligsiz süngек teg hali

Yiligsiz süngекke sunulmaz elig.

Kemik için ilik ne ise, insan için bilgi odur;

İnsanın ziyneti akıldır, kemiğinki ise iliktir;

Bilgisiz (kimse), iliksiz kemik gibi, boştur;

İlksiz kemiğe kimse el uzatmaz (Arat, 2006: 48-86).

Bilginin temel kaynağı kitaptır. Bilgi ile kitap arasında tarihten gelen bir bağ bulunmaktadır. Nesil yetiştirme görevi üstlenen öğretmenlerin, bilgiye ve kitaba ilişkin duyguları, düşünceleri, görüşleri önem taşımaktadır. Bunları derinlemesine ve ayrıntılı incelemenin pek çok yolu (gözlem, görüşme vb.) bulunmaktadır. Bu yollardan biri de metafor kullanmaktır. TDK'ye (2011) göre Fransızca "métaphore"dan Türkçeye geçen metafor, mecaz anlamına gelmektedir. Şahin'e (2017: 88) göre ise "metaforun esası herhangi bir şeyi başka bir şeye göre anlamlandırmak ve ifade etmektir".

Toplumda Türkçe öğretmenleri kitap okumakla eş tutulmakta, Türkçe öğretmeni kavramı zihinlerde kitabı anımsatmaktadır. Kitaplar ise yüzyıllardan beri bilgiye ulaşmanın en doğru yolu olarak görülmektedir. Bu nedenle araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve ona ulaşmanın en doğru yolu olan kitaplar arasındaki algıları araştırılmıştır.

Literatüre bakıldığında Türkçe öğretmeni adaylarının metaforik algılarıyla ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar "öğretmen ve öğrenci" (Aydın, ve Pehlivan, 2010), "tasavvuf" (Balaban ve Yapıcı, 2013), "Türkçe ders kitap-

ları” (Ceran, 2015), “kültür dil ilişkisi” (Göçer, 2013), “yabancı dil” (Gömleksiz, 2013), “sözlük” (Gün, 2015), “Türkçe” (Kolaç ve Aynal, 2015; Pilav ve Elkatmış, 2013), “yazma becerisi” (Tiryaki ve Demir, 2016), “eleştirel yazma” (Ünal ve Tekin, 2013), “konuşma ve yazma”dır (Yaşar ve Girmen, 2012).

Bu çalışmanın amacı ise Türkçe öğretmeni adaylarının “bilgi”ye ve “kitap”a ilişkin düşüncelerini metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve kitap kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
- Üretilen metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın deseni

Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve kitap kavramlarına ilişkin metaforlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada olgu bilim (fenomenolojik) desen kullanılmıştır. “Olgu bilim deseninde bireylerin farkında olduğu ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığı olgulara odaklanılmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 78). Cresvell (2013: 77) ise olgu bilimin “birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşamış deneyimlerinin ortak anlamı” olduğunu belirtmiştir.

1.2. Verilerin toplanması

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının “bilgi” ve “kitap” kavramlarına ilişkin algılarını belirleyebilmek için araştırmacı tarafından “Bilgi.....gibidir / benzerdir; çünkü” ve “Kitap.....gibidir / benzerdir; çünkü.....” ifadelerinin yer aldığı bir form hazırlanmıştır. Adaylara araştırma hakkında bilgi verilerek onların formu doldurmaları sağlanmıştır.

1.3. Verilerin analizi

Araştırma sonucunda Türkçe öğretmeni adayları tarafından belirlenen metaforlar benzerlik yönleri dikkate alınarak gruplandırılmıştır. Tema olarak benzerlik taşıyan metaforlar aynı başlık altında toplanarak tablolaştırılmıştır. Tablolardaki bilgilerin anlaşılabilirliğini artırabilmek için frekans ve yüzdeler de verilmiştir.

2. Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmında Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve kitaba ilişkin algılarını yansıtan metaforların analizi yer almaktadır. Türkçe öğretmeni adayları bilgi kavramına ilişkin 40, kitap kavramına ilişkin ise 38 farklı metafor üretmişlerdir.

Türkçe öğretmeni adayları tarafından bilgi kavramına ilişkin 40 farklı metafor üretilmiştir. Üretilen metaforlara ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Frekans ve Yüzdeleri*

Metafor	<i>f</i>	%	Metafor	<i>f</i>	%
1. Hazine	10	7.90	21. Kapı	1	0.79
2. Okyanus	8	4.74	22. Anahtar	1	0.79
3. Deniz	6	5.53	23. Su	1	0.79
4. Işık	5	3.95	24. Bebek	1	0.79
5. Güneş	4	3.16	25. Aşk	1	0.79
6. Ağaç	4	3.16	26. El	1	0.79
7. Dünya	3	2.37	27. İnsan	1	0.79
8. İlaç	3	2.37	28. Depo	1	0.79
9. Sevgi	2	1.58	29. Sonsuz olan	1	0.79
10. Yemek	2	1.58	30. Kartopu	1	0.79
11. Kuş	2	1.58	31. Altın	1	0.79
12. Mutluluk	2	1.58	32. Damla	1	0.79
13. Kitap	1	0.79	33. Ocak	1	0.79

14.	Alet çantası	1	0.79	34.	Kan dolaşımı	1	0.79
15.	Ham madde	1	0.79	35.	Canevi	1	0.79
16.	Arkadaş	1	0.79	36.	Bilgelik	1	0.79
17.	Hiçbir şey bilmektir	1	0.79	37.	Kanser	1	0.79
18.	İnsan kalbi	1	0.79	38.	İnsana rehber	1	0.79
19.	Altın	1	0.79	39.	Yol	1	0.79
20.	Hayata anlam katan	1	0.79	40.	Ekmek	1	0.79

Tablo 1 incelendiğinde 79 Türkçe öğretmeni adayının bilgi kavramına ilişkin toplam 40 farklı metafor ürettikleri görülmektedir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanları sırasıyla “hazine”, “okyanus”, “deniz”, “ışık”, “güneş”, “ağaç”, “dünya” ve “ilaç”tır. Ayrıca üretilen metaforların 28’i birer öğretmen adayı tarafından üretilmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi kavramına ilişkin olarak üretmiş oldukları metaforlardan 39’u olumlu, 1’i (kanser) olumsuz (K71) algı oluşturmaktadır. Olumsuz algı oluşturan metaforu 1 kişi üretmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi kavramına ilişkin olarak üretmiş oldukları metaforlar, kavramsal kategoriler hâlinde Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kavramsal Kategorileri*

Kategoriler	f(%)	Metaforlar	f(%)
Sınırsızlık / sonsuzluk olarak bilgi	27 (34.17)	Hazine 10, okyanus 7, deniz 6, dünya 3, depo 1	5 (12.5)
Yönlendirici / yol gösterici olarak bilgi	13 (16.45)	İşık 5, güneş 4, bilgelik 1, kitap 1, arkadaş 1, yol 1	6 (15)
Gereksinim olarak bilgi	8 (10.12)	İlaç 3, yemek 2, ekmek 1, el 1, alet çantası 1	5 (12.5)
Canlı varlık olarak bilgi	8 (10.12)	Ağaç 4, kuş 2, bebek 1, insan 1	4 (10)
Felsefi metafor olarak bilgi	6 (7.59)	Sonsuz olan 1, hayata anlam katan	6 (15)

		1, hiçbir şey bilmemektir 1, insan kalbi 1, insana rehber 1, Canevi 1	
Bir duygu belirtisi bilgi	5 (6.32)	Mutluluk 2, sevgi 2, aşk 2	3 (7.5)
Bir araç olarak bilgi	3 (3.79)	Kapı 1, anahtar 1, altın 1	3 (7.5)
Yaşam kaynağı olarak bilgi	2 (2.53)	Su 1, damla 1	2 (5)
Kaynak olarak bilgi	2 (2.53)	Ham madde 1, ocak 1	2 (5)
Bir oluşum olarak bilgi	2 (2.53)	Kartopu 1, kan dolaşımı 1	2 (5)
İnsanları etkileyen unsur olarak bilgi	1 (1.26)	Kanser 1	1 (2.5)
Değer ifadesi olarak bilgi	1 (1.26)	Altın 1	1 (2.5)
Toplam	79 (100)		40 (100)

Tablo 2 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların 12 kavramsal kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kavramsal kategoriler içerisinde en fazla frekansa sahip kategoriler “sınırsızlık / sonsuzluk olarak bilgi” (27, 34.17) ve “yönlendirici / yol gösterici olarak bilgi” (13, 16.45) kategorileri iken en az frekansa sahip kategoriler ise “insanları etkileyen unsur olarak bilgi” (1, % 2.5) ve “değer ifadesi olarak bilgi” (1, % 2.5) kategorileridir. Kavramsal kategorilere ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda verilmiştir.

- Sınırsızlık / sonsuzluk olarak bilgi: Okyanus - Bilgi okyanus gibidir; çünkü uçsuz bucaksız bir deryadır. (K49)
- Yönlendirici / yol gösterici olarak bilgi: Işık - Bilgi ışık gibidir; çünkü bilgisizlik karanlıktır. (K43)
- Canlı varlık olarak bilgi: İnsan - Bilgi insan gibidir anlattıkça anlatacağı çok şey vardır. (K8)
- Felsefi metafor olarak bilgi: Hayat - Bilgi insan hayatının kendisidir bir insan ömrünün son anına kadar öğrenir. (K1)

• Bir duygu belirtisi bilgi: Sevgi - Bilgi sevgi gibidir; çünkü daima gerçek yolu gösterir bana. (K66)

• Yaşam kaynağı olarak bilgi: Su - Bilgi su gibidir; çünkü her bir damla birikip koca bir okyanus oluşturur. (K7)

Türkçe öğretmeni adayları kitap kavramına ilişkin 38 farklı metafor üretmişlerdir. Üretilen metaforlara ilişkin hesaplanan frekans ve yüzde değerleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kitap Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Frekans ve Yüzdeleri*

Metafor	f	%	Metafor	f	%
1. Dost	9	7.11	20. Hazine	1	0.79
2. Hayat	8	6.32	21. İlaç	1	0.79
3. Dünya	7	5.53	22. Kuyu	1	0.79
4. Okyanus	5	3.95	23. Mum	1	0.79
5. Arkadaş	5	3.95	24. Kalp	1	0.79
6. İnsan	4	3.16	25. Seyahat etmek	1	0.79
7. Deniz	4	3.16	26. Oyun hamuru	1	0.79
8. Ayna	3	2.37	27. Yol gösterici	1	0.79
9. Aşk	2	1.58	28. Güneş	1	0.79
10. Su	2	1.58	29. Anne	1	0.79
11. Gökyüzü	2	1.58	30. Anahtar	1	0.79
12. Ağaç	2	1.58	31. Birikim	1	0.79
13. Tuzlu su	1	0.79	32. Uçan halı	1	0.79
14. En yakın olan	1	0.79	33. Kuş	1	0.79
15. Gezmek gibi	1	0.79	34. Sonsuzluk	1	0.79
16. Gemi	1	0.79	35. Kadın	1	0.79
17. Kütüphane	1	0.79	36. Nefes	1	0.79
18. Ev	1	0.79	37. Baba	1	0.79
19. Film	1	0.79	38. Işık	1	0.79

Tablo 3 incelendiğinde 79 Türkçe öğretmeni adayının kitap kavramına ilişkin toplam 38 farklı metafor ürettikleri görülmektedir. Bu metaforlardan en yüksek frekansa sahip olanları sırasıyla “dost”, “hayat”, “dünya”, “okyanus”, “arkadaş”tır. Ayrıca üretilen metaforların 26’sı birer öğretmen adayı tarafından üretilmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının kitap kavramına ilişkin olarak üretmiş oldukları metaforların tamamı olumlu algı oluşturmaktadır.

Türkçe öğretmeni adaylarının kitap kavramına ilişkin ürettiği metaforlar kavramsal kategoriler hâlinde Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kitap Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kavramsal Kategorileri*

Kategoriler	f (%)	Metaforlar (46)	f (%)
Sınırsızlık / sonsuzluk olarak kitap	20 (25.31)	Okyanus 5, hazine 1, dünya 7, deniz 4, gökyüzü 2, kuyu 1	6 (15.78)
Yönlendirici / yol gösterici olarak kitap	19 (24.05)	Ayna 3, ışık 1, güneş 1, dost 9, arkadaş 5	5 (13.15)
Felsefi metafor olarak kitap	13 (16.45)	Yol gösterici, 1, seyahat etmek 1, sonsuzluk 1, hayat 8, gezmek gibi 1, en yakın olan 1	6 (15.78)
Canlı varlık olarak kitap	8 (10.12)	İnsan 4, ağaç 2, kuş 1, kadın 1	4 (10.52)
Bir araç olarak kitap	5 (6.32)	Gemi 1, ev 1, uçan halı 1, oyun hamuru 1, mum 1	5 (13.15)
Değer ifadesi olarak kitap	4 (5.06)	Kütüphane 1, kalp 1, anne 1, baba 1	4 (10.52)
Yaşam kaynağı olarak kitap	3 (3.79)	Su 2, nefes 1	2 (5.26)
Bir duygu belirtisi olarak kitap	2 (2.53)	Aşk 2	1 (2,63)
İnsanları etkileyen unsur olarak kitap	2 (2.53)	Anahtar 1, tuzlu su 1	2 (5.26)
Bir oluşum olarak kitap	2 (2.53)	Film 1, birikim 1	2 (5.26)
Gereksinim olarak kitap	1 (1.26)	İlaç 1	1 (2,63)
Toplam	79 (100)		38 (100)

Tablo 4 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının kitap kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların 11 kavramsal kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kavramsal kategoriler içerisinde en fazla frekansa sahip kategoriler “sınırsızlık / sonsuzluk olarak kitap” (6, % 15.78) ve “felsefî metafor olarak kitap” (6, % 15.78) kategorileri iken en az frekansa sahip kategoriler ise “bir duygu belirtisi olarak kitap” (1, % 2.63) ve “gereksinim olarak kitap” (1, % 2.63) kategorileridir. Kavramsal kategorilere ilişkin örnek metafor ifadeleri aşağıda verilmiştir.

- Sınırsızlık / sonsuzluk olarak kitap: Deniz - Kitap bir deniz gibidir çünkü insan ondan tutmak istediğini alır. (K12)
- Yönlendirici / yol gösterici olarak kitap: Ayna - Kitap ayna gibidir; çünkü insanlar kitaplarda kendinden ve çevresindeki hayattan yansımaları görür. (K34)
- Felsefî metafor olarak kitap: Hayat - Kitap hayat gibidir çünkü; onu okudukça tadına varırız. (K56)
- Canlı varlık olarak kitap: İnsan - Kitap insan gibidir; çünkü anlattıkça anlatacak çok şey ortaya çıkar. (K15)
- Bir araç olarak kitap: Mum- Kitap mum gibidir; çünkü okudukça aydınlanırsın. (K23)
- Değer ifadesi olarak kitap: Anne - Kitap anne gibidir çünkü ne zaman başımız sıkışsa yardım alırız, ona güveniriz. (K3)
- Yaşam kaynağı olarak kitap: Su - Kitap su gibidir; Çünkü ne kadar okursan oku yine okumak istersiniz. Tıpkı susarken su içtiğimiz gibi. (K7)
- Gereksinim olarak kitap: İlaç - Kitap ilaç gibidir; çünkü düşünceleri olgunlaştırır. (K34)

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma Türkçe öğretmeni adaylarının “bilgi” ve “kitap” kavramlarına ilişkin algılarını belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda bilgi kavramına ilişkin 40 farklı metafor üretilmiş ve üretilen metaforlar 12 kavramsal

kategori altında toplanmıştır. Kitap kavramına ilişkin ise 38 farklı metafor üretilmiş ve üretilen metaforlar 11 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Araştırma ile Türkçe öğretmeni adaylarının ürettiği metaforlar ve bunlara ilişkin açıklamaları incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve kitap kavramlarını önemli olarak gördükleri ve onlara göre her iki kavramın birbiriyle ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Bilgi kavramına ilişkin 40 farklı metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmeni adayları tarafından üretilen bu metaforlar “sınırsızlık / sonsuzluk olarak bilgi”, “yönlendirici / yol gösterici olarak bilgi”, “gereksinim olarak bilgi”, “canlı varlık olarak bilgi”, “felsefi metafor olarak bilgi”, “bir duygu belirtisi bilgi”, “bir araç olarak bilgi”, “yaşam kaynağı olarak bilgi”, “kaynak olarak bilgi”, “bir oluşum olarak bilgi”, “insanları etkileyen unsur olarak bilgi” ve “değer ifadesi olarak bilgi” olmak üzere 12 kategoride toplanmıştır. Öğretmen adayları tarafından en fazla metaforun üretildiği kategoriler “yönlendirici / yol gösterici olarak bilgi” (6, % 15) ve “felsefi metafor olarak bilgi” (6, % 15); en az metaforun üretildiği kategoriler ise “insanları etkileyen unsur olarak bilgi” (1, % 2.5) ve “değer ifadesi olarak bilgi” (1, % 2.5) kategorileridir. Türkçe öğretmeni adayları tarafından yönlendirici / yol gösterici olarak ifade ettikleri metaforlar “ışık”, “güneş”, “bilgelik”, “kitap”, “ar-kadaş” ve “yol”; felsefi metafor olarak ifade ettikleri metaforlar ise “sonsuz olan”, “hayata anlam katan”, “hiçbir şey bilmemek”, “insan kalbi”, “insana rehber” ve “can evi”dir. Saban’ın (2008) yaptığı araştırma da ise bilgi ile ilgili en çok tekrarlanan metaforların kitap, hazine ve su olmasına karşın en az tekrar edilen metaforların ise anahtar, televizyon ve oyun olduğu görülmektedir.

Kitap kavramına ilişkin 38 farklı metafor üretilmiştir. Türkçe öğretmenleri tarafından üretilen bu metaforlar “sınırsızlık / sonsuzluk olarak kitap”, “yönlendirici / yol gösterici olarak kitap”, “felsefi metafor olarak kitap”, “canlı varlık olarak kitap”, “bir araç olarak kitap”, “değer ifadesi olarak kitap”, “yaşam kaynağı olarak kitap”, “bir duygu belirtisi olarak kitap”, “insanları etkileyen unsur olarak kitap”,

“bir oluşum olarak kitap” ve “gereksinim olarak kitap” olmak üzere 11 kategoride toplanmıştır. Öğretmen adayları tarafından en fazla metaforun üretildiği kategori “sınırsızlık / sonsuzluk olarak kitap” (20, 15.8); en az metaforun üretildiği kategori ise “gereksinim olarak kitap” (1, 0.79) kategorisidir. Türkçe öğretmeni adayları tarafından sınırsızlık / sonsuzluk olarak ifade ettikleri metaforlar “okyanus”, “hazine”, “dünya”, “deniz”, “gökyüzü” ve “kuyu”; gereksinim olarak ifade ettikleri metafor ise “ilaç”tır. Özden (2017) ortaokul öğrencileri ile yaptığı çalışmada kitap için en çok arkadaş, dost ve hayat metaforları üretilirken Bektaş, Okur ve Karadağ (2014) tarafından ilkokul ve ortaokul öğrencileriyle yürütülen çalışmada ise kitap için en çok arkadaş, öğretmen ve insan metaforları üretilmiştir.

Araştırma sonuçlardan yola çıkılarak araştırmacılara ve uygulayıcılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında öğretmen adaylarının bilgi ve kitap kavramlarına ilişkin algılarını nelerin etkilediğini inceleyen detaylı nitel çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmen adaylarının bilgi ve kitap kavramlarına ilişkin olumlu bakış açıları dikkat çekmektedir. Onların kitap okuyarak bilgiye ulaşmaları teşvik edilmelidir.

Kaynakça

- Arat, R. R. (2006). *Edib Ahmed B. Mahmud Yükneki Atebetü'l-Hakayık*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Arat, R. R. (2008). *Yusuf Has Hacib Kutadgu Bilig*. (3. Baskı). Ankara: Kabalcı Yayınevi.
- Aydın, İ. S. ve Pehlivan, A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğrenci kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Turkish Studies*, 5(3), 818-842.
- Balaban, T. ve Yapıcı, M. (2013). Türkçe öğretmen adaylarının tasavvufa ilişkin metaforları. *Turkish Studies*, 8(9), 745-755.

- Bektaş, M., Okur, A. ve Karadağ, B. (2014). İlkokul ve ortaokul son sınıf öğrencilerinde metaforik algı olarak kitap. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(2), 154-168.
- Ceran, D. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarına ilişkin metaforları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 121.
- Creswell, J. W. (2013). Beş nitel araştırma yaklaşımı. (2. Baskı). M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). *Nitel Araştırma Yöntemleri* içinde (ss. 69-110). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Çetinkaya, G. (2016). *Şeyh Ferîdüddin Attâr Mantıku't Tayr*. İstanbul: Semerkand.
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının 'kültür dil ilişkisi'ne yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies*, 8(9), 253-263.
- Gömlüksiz, M. N. (2013). Öğretmen adaylarının yabancı dil kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies*, 8(8), 649-664.
- Gün, M. (2015). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin Türkçe sözlük kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies*, 10(7), 447-466.
- Kolaç E. ve Aynal, S. (2015). İsveç'te yaşayan Türklerin Türkçe'ye yönelik metaforik algıları. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 65, 71-94.
- Özden, M. (2017). Ortaokul öğrencilerinin kitap ve kütüphane kavramına ilişkin metaforik algıları. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 1-34.
- Pilav, S. ve Elkatmış, M. (2013). Öğretmen adaylarının Türkçe kavramına ilişkin metaforları. *Turkish Studies*, 8(4), 1207-1220.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Şahin, N. (2017). Dede Korkut hikâyelerindeki metaforlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(1), 84-114.
- TDK. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Tiryaki, E. N. ve Demir, A. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerisine yönelik metaforik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 18-27.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016). *Kütüphane İstatistikleri*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24675>, 17 Mayıs 2017.

- Ünal, T. F. ve Tekin, M. T. (2013). Eleştirel yazmaya ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının metaforik algıları. *Turkish Studies*, 8(13), 1595-1606.
- Yaşar, Ş ve Girmen, P. (2012). İlköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 13-23.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.